

Roč. 8, č. 4 (30), 2005

بوستان

BÚSTÁN

Oficiální čtvrtletník Česko - íránské společnosti

Obsah

- 73 - R. Mirchi, *Svět perské kultury neb Zapomenutá kultura*. Zdroj: The British Museum
76 - Redakce B., *Myrha — voňavý poklad Peršanů*.
79 - Redakce B., *Co přinesli Peršané světu: II. Perský poštovní servis*.
81 - E. Shafagh, *The Horse In The Persian Literature*. (anglicky)
83 - V. Kubičková, *Abbás Veliký - perský imperátor*.
85 - Redakce B., *Podobenství*.
86 - O. Klíma, *Zarathruštrovská etika*.
87 - L. Parsi, *Přehled tvorby devíti významných iránských malířů (III—Zabihi Hasan Ali)*. Zdroj:BBC
88 - Z. Denk, *Papouškova vyprávění*.
92 - E. Golestán, *Rybka a její dvojník*. Přel. J. Osvald
93 - O. Zákání, *Mravy vznešených*.
95 - Obsah 8. ročníku Bústánu (2005)

فهرست

- ۷۳- ر. میرچی، دنیای ایران باستان
۷۶- بوستان، میرها (مر)
۷۹- بوستان، ایرانیان چه به دنیا دادند، ۲، پست ایرانی
۸۱- ا. شفق، اسب در ادبیات ایران
۸۳- و. کویچکوا، شاه عباس بزرگ - شاه ایران
۸۵- بوستان، امثال
۸۶- ا. کلیم، ادب زرتشت
۸۷- ل. پارسی، ۹ نقاش ایرانی، حسین علی ذبیحی
۸۸- از. دنک، چهل طوطی
۹۲- ا. گلستان، ترجمه ی. اسوالد، ماهی و هم زایش
۹۳- عبید ذاکانی، اخلاق اشراق
۹۵- فهرست مقالات بوستان در سال ۲۰۰۵

Bústán je určen všem persky hovořícím národům a skupinám lidí, a jeho snahou je, aby se stal malým můstkem mezi těmito národy a lidmi, kteří mají rádi kulturu těchto národů. Na této cestě se spoléhá na výpomoc a spolupráci ze strany všech Afghánců, Tádžiků a Íránců, kteří pobývají v České republice nebo i jinde ve světě.

Rádi bychom poděkovali všem, kteří nám odpověděli na naši výzvu o spolupráci a zaslali do redakce svoje příspěvky.

Redakce Bústánu

Zapomenutá kultura

R.M.

V minulém čísle *Bústánu* jsme vás informovali o probíhající výstavě v Londýně. Po mé osobní návštěvě expozice mě zaujaly doprovodné popisky vystavených exponátů, které velice výstižně a přitom stručně vystihly celou šíři jedné epochy historie Íránu. Proto zájemcům nabízím doslovný překlad popisků.

Předmět výstavy

Starobylá Persie byla jedním z nejrozlehlejších a nejbohatších států starobylého Blízkého Východu, zahrnujícího Asýrii, Babylónii a Řecko. Říše byla založena 550 let před n.l. Kýrem velkým a rozkládala se od údolí Indu k severní Africe a od Aralského moře po Perský záliv.

Perská nadvláda nad říší byla upevněna Dáriem (522-486 př.n.l.), který začal budovat Persepoli, jedno z nejvelkolepějších sídel starobylého světa. Za jeho vlády a za vlády jeho následovníka Xerxe (486-465 př.n.l.) ovládli Peršané Řecko a mnoho nepřátelských řeckých autorů ovlivnilo pohled Západu na starobylé Peršany až do moderního věku.

Tato výstava se pokusila exponáty přímo nastínit nádheru starodávné Persie skrze její architekturu, bohatou osobní kulturu a sofistikovanou státní správu – vládu. Také prozkoumala příspěvek Peršanů pro západní civilizace.

Výstava předvedla exponáty z Teheránu, Persepole a Paříže a z vlastní kolekce The British Museum. Mnoho objektů nebylo nikdy předtím mimo Írán spatřeno. Je to kolekce odlitků zhotovených v Persepoli v r. 1892, která má v současné době lepší vlastnosti než originální reliéfy.

Královské paláce

Výsostné královské paláce v Persepoli, Pasargadu a Súsách zdobily extravagantní a detailně zdobené reliéfy byly předváděny návštěvníkům z celé říše, kteří přinášeli dary Velkému králi. Monumentální architektonická výzdoba, jako sloupy s hlavicemi s býčími hlavami, navozovala pocit nádhery audienciálních sálů. Na stavbu svého paláce v Súsách přivezl Dáriuš spolu s materiálem i řemeslníky z celé

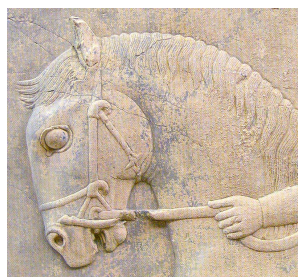
své říše, včetně Babylónie, Asýrie, Střední Asie, Egypta a Indie. Proto je perské umění tak rozmanité, ale konečný výsledek je očividně perský.

Královská tabule

Perští králové si spokojeně užívali štědrého životního stylu jak ve svých palácích při cestách po celé říši, tak při válečných taženích. Používali spletné zlaté a stříbrné nádoby. Třpytivé ozdoby ukazují dovednosti perských kovotepců a odrážejí neuvěřitelné bohatství perských králů a dvora.

Dozor nad říší

Říše byla rozdělena do regionů, nad kterými dohlíželi místní guvernéři nebo satrapové. Byl představen dobrý komunikační

systém, jakým byla Královská cesta ze Súsy do Sardisu. Územní transport závisel především na koních. Mnoho úředních dokumentů bylo psáno klínovým písmem třemi rozdílnými jazyky – starou perštinou, jazykem Elamitů a babylónštinou. Úřednické záležitosti byly psány jazykem Elamitů a babylónštinou na hliněných destičkách ve východních částech říše, zatímco na západě bylo více používáno psaní v aramejštině na papyrus. Dohled nad touto rozlehlou říší, zejména na hranicích, byl zajišťován za podpory velmi dobře organizované armády se sofistikovaným zbrojním vybavením. Srdcem armády byl sbor deseti tisíců specializovaných vojáků známých jako Nesmrtelníci. Podle řeckého autora Herodota Peršané učili své syny ve věku mezi pěti až dvaceti lety pouze tři věci: jízdu

na koni, lukostřelbu a pravdomluvnost.

Luxus v životě i smrti

Bohatství a nádheru perského dvora předvedly exponáty stolního nádobí a šperky oslepující krásy. Patřily mezi ně spletné zlaté náramky, náušnice, náhrdelníky a přívěsky. Bohatý hrob ze Súsy ukázal, že tyto překrásné objekty byly pro Peršany důležité dokonce i po smrti. Perští králové uctívali Ahuru Mazdu, boha zoroasterského náboženství. Dáriův nápis říká: „Ahura Mazda je velký bůh, jenž stvořil tuto Zemi, jenž stvořil Nebe, jenž stvořil člověka, jenž stvořil lidské štěstí.“ Měli také podobné náboženské tradice, jak ukázaly amulety a zmínky na hliněných tabulkách.

Sarkofág princezny ze Súsy: v tehdejší době byly pohřbívány do hrobů vkládány předměty, které běžně používaly, hlavně šperky a předměty denní potřeby, jako např. nádobí

Souprava náhrdelníku, náramků a náušnic, kterými je princezna v sarkofágu ozdobena

Zánik říše

Po dobytí Perské říše Alexandrem Makedonským byla vypálena Persepole v r. 331 př.n.l. Ale nebyl to konec starobylé perské civilizace, která po krátké helénistické přestávce pokračovala po další tisíciletí pod vládou Párthů a sásánovské dynastie.

Strpění dědictví, odkazu

Nejvzácnější objekt, co se dochoval ze starodávné Persie, je Kýrův váleček nalezený v Babylóně. Zaznamenává dekret, že se mohou odsouzené lidi, jako je Ježíš, vrátit domů, a ukazuje překvapivý výnos o snášenlivosti.

Objevy a dešifrování

Starobylá Persie byla odhalena Západu za přispění evropských cestovatelů před 17.stoletím. Byl zde narůstající zájem o klínové písmo, které bylo konečně dešifrováno v polovině 19.století. To vyvolalo nové nadšení pro tuto důležitou éru světové historie.

Forgotten Empire: The World of Ancient Persia is at the British Museum, WCI, until Jan 8, 2006

Některá z děl Hasan Ali Zabihi

Myrha – voňavý poklad Peršanů

میرھا (مر)

Myrha (z hebr. Mor, později v latině Myrra, z arabského Murr - hořký) je načervenalá vonná pryskyřice subtropického keře myrhovníku pravého. Domovinou tohoto keře je severovýchodní Afrika a jihozápadní Asie. Roste především v oblasti kolem Rudého moře, a také se pěstuje v polopouštních oblastech Lybie a Íránu.

Myrhovník pravý neboli **balsamovník myrhový** (*Commiphora myrrha*) je keř nebo menší stromek (možný vzrůst dosahuje až 3 m) s tlustým kmenem a rozsochatými trnitými větvemi, jež připomíná poněkud naši trnku. Různopohlavní květy vyrůstají v chudých úžlabních svazečkách, mají bílou korunu a ze semeníku dospívá poté vejčitá, přišpičatělá, hnědá peckovice. V soustavě rostlin je řazen myrhovník k rostlinám kadidlovníkovitým, které rostou hlavně jen v tropech. Z našich rostlin jsou jim nejbližší rostliny škumpovité. Z kůry jeho a ještě některých dalších druhů (buď samovolně nebo byla-li poraněna) vytéká olejovitá klejoprskyřice, která na vzduchu tuhne v žlutou až hnědou, poloprůsvitnou, na povrchu mastnou vonnou masu – proslulou pravou biblickou myrhu.

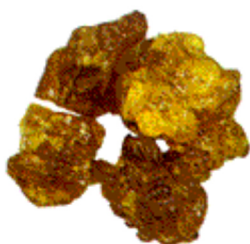

Používání myrhy dříve a dnes

V biblickém světě se používala mnoha způsoby, ale především k potírání a spolu s mastmi k navoňování.

O myrze vypráví se již ve starověkých spisech, neboť byla za starodávna využívána v lékařství, byla přidávána do vína, aby mělo příjemnou vůni (roztok myrhy a vína však Římané podávali také jako utišující prostředek odsouzencům na kříži), připravovali se z ní pomády na vlasy, byla pálena v chrámech a v domech majetných, aby vydávala vonný dým blízký kadidlu, přičemž staří Egypťané využívali ji v rozpuštěné podobě k balzamování mrtvých těl. V biblických dobách se z myrhy připravovaly vonné látky a oleje na „pomazání svatého“. Podle Evangelia sv. Matouše byla myrha jedním z darů, které byly přineseny třemi mudrci malému Ježíškovi do Betléma. Ježíšovi ji darovali Tři králové; smísená s vínem byla podána Ježíši jako utišující prostředek před smrtí na kříži. Ženy ji také použily pro ošetření Kristova těla před uložením do hrobu. V křesťanské víře myrha, darovaná Synu Božímu, symbolizuje utrpení a pohřbení Ježíše Krista.

Za pravou myrhu byly placeny obrovské sumy - zejména za tu, jež byla dovážena z Habeše. Na pultech krámků a na tržištích v našich zeměpisných šířkách byla prodávána v žlutavě hnědých kouscích.

V našich oblastech bylo využíváno myrhy zejména v lékařství, přidávající ji do některých mastí a pilulek, přičemž rovněž bylo jí doporučováno pro podkuřování při revmatismu. Lihový výtažek se užíval jakožto ústní voda.

Myrhy je několik druhů a stále se používá ve farmacii a parfumerii. Nyní ji věnují pozornost v "Nature" (379, 29, 1966): Především se tinktura myrrhae stále ještě někde používá pro její účinky proti bolesti. Na jednom obraze Venturata di Maso (1402 - 1486) je Marie Magdaléna s nádobou myrhy. Podle Evangelia Sv. Marka bylo vinum murratum (vino s myrhou) podáno Ježíši Kristu před ukřížováním. Staří Egypťané používali myrhu k balzamování, pro staré Židy byla rituálním ole-

jem. Hippokrates je používal na opary, staří Řekové na infekce oka a úst.

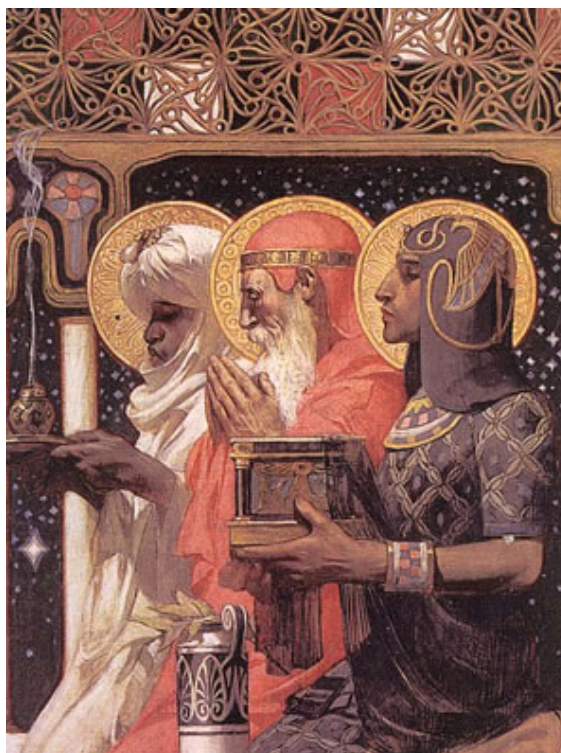
Ve zmíněném článku v Nature skupina italských vědců sděluje, že se jí z myrhy hmotovou spektrometrií a nukleární magnetickou rezonancí podařilo izolovat tři látky, z nichž dvě mají protibolestivý účinek. Působí v mozku na opiátové receptory, stejně jako morfin a heroin. Opium je zřejmě silnější, a proto myrhu z protibolestivého léčebného použití časem vytlačilo. Krom toho jeho zdroj (mák setý, *Papaver somniferum*) byl více po ruce. "Opiátový" účinek je také na zábranu léčebnému použití nových látek - vedl by zřejmě k návyku. Ježíš Kristus tedy přišel do styku s myrhou nejméně dvakrát: na začátku a na konci svého života.

Cesta myrhy do křesťanského světa

My tři králové z Východu

Písmena K+M+B spolu s letopočtem zdobívala a opět už zdobí veřejné domy. Co znamenají? Počáteční písmena jmen „tří králů“ Kašpara, Melichara a Baltazara. Říká se o nich, že to byli králové, ale také mudrci či mágové. Přišli se poklonit do Betléma narozenému Ježíšovi.

Kdy k tomu vůbec došlo? Kdo byli oni tři muži? Historie dodnes nezná přesnou odpověď a zřejmě se jí ani nikdy nedozví. O příchodu mudrců z Východu hovoří v evangeliu Bible svatý Matouš. Objeví se v Jeruzalémě a ptali se: „Kde je ten právě narozený král židovský? Viděli jsme na východě jeho hvězdu a přišli jsme se mu poklonit.“ Ptali se na všech místech a o jejich „shánění“ po novém králi židovském se dozvěděl ten nejméně povolaný, Římem podporovaný král Judeje Herodes I. Veliký. Země byla od r. 64 př. Kr. provincií Římské říše. Herodes se obával pověstí, které avizovaly příchod nového krále. Po příchodu mudrců se rozhodl k násilnému řešení – vyvraždění všech chlapců mladších dvou let.

Odkud byli?

Praví se, že z Východu. Historici jsou přesvědčeni, že to byli Parthové z Babylonu. V tu dobu Parthská říše, což byl starověký stát v Přední Asii, zabírala i Babylónii. Šlo zřejmě o astrology, jinak by nevěděli nic o hvězdě, která zvěstovala narození židovského krále. Nevylučuje se, že jeden z nich byl lékař. S králi však neměli nic společného. Do královských rouch je oblékl teprve středověk, aby jim dodal lesku a slávy.

Na cestu se tři mágové, jak bývali mudrcové a učenci nazýváni, vydali zřejmě poté, co zaregistrovali neobvyklé postavení planet. Ani v tom ale nepanuje shoda. Především proto, že se neví, kdy se Ježíš narodil. Téměř s jistotou lze říci, že to nebylo 25. prosince a z našeho pohledu to zřejmě bylo ještě před naším letopočtem - někdy v rozmezí let 8 až 4 př. n. l.

1 200 kilometrů do Betléma

Je nereálné domnívat se, že mágové mohli být tak rychlí a dorazit do Betléma v době, kdy Ježíš byl novorozenec. Vycházeli z Babylonu. Ten je od Betléma vzdálen 1 200 kilometrů. Příprava samotné cesty si podle historiků vyžadovala dlouhou dobu. Týdny, možná měsíce. Museli jít po známé obchodní cestě s velbloudy a karavanou přes území banditů a nehostinnou poušť.

Dostali se tak do údolí řeky Jordán a odtud do Jeruzaléma, kde se zastavili u Heroda. Když nakonec dospěli do Betléma vzdáleného od Jeruzaléma deset kilometrů, muselo být Ježíšovi už několik měsíců, možná i rok, či víc. To vysvětluje Herodův příkaz, aby byli vyvražďeni všichni chlapci až do dvou let. Evangelista Matouš také hovoří o domě, kde se mudrcové Ježíšovi poklonili, kam se s ním zřejmě rodina přesunula, a ne o chlévě, kde se údajně narodil.

Jak se z nich stali králové

Biblický příběh mágů tím nekončí. Mýty z nich udělaly první křesťany. Byli zobrazováni na stěnách římských katakomb, kde sloužili bohoslužby a kam se stahovali pronásledovaní římsští křesťané. Legendy o nich byly stále zpracovány. Místo prostých perských oděvů dostali ve středověku královská roucha a koruny. Změnili se dokonce ve světce. Začali reprezentovat celé lidstvo všech barev. A tak se na scéně symbolicky objevuje černý král údajně z Etiopie. Druhému přisoudily legendy jako místo původu Indii a jen třetímu nechaly původní místo, odkud mudrcové pocházeli - Persii a Babylon. Dostali i jména, pod nimiž jsou známi dodnes: Kašpar, Melichar, Baltazar.

Zlato, kadidlo a myrha

Mudrcové zřejmě opravdu přinesli tři známé dary - zlato, kadidlo a myrhu. Zlato bylo symbolem krále, bohatství a moci. Kadidlo, které se v tu dobu vyvažovalo zlatem, bylo určeno Ježíšovi jako mystické osobě. Myrha, i když se to nezdá, byla darem nejcenějším. V té době se cenila sedmkrát víc než zlato. Používala se k balzamování mrtvých, ale měla také léčivé vlastnosti. Štědrost tří králů vedla k tomu, že v řadě zemí se vánoční dárky dávají na svátek Tří králů - 6. ledna. Například ve Španělsku, kde dárky nosí právě tři králové.

Kde skončili?

V bývalé Persii, tedy v Iráku a Íránu, mýtus tří mágů žije dodnes. Spousta tamních měst tvrdí, že mágové jsou pochováni právě tam.

Marco Polo prý objevil místo, kde byly tři kostry označené za pozůstatky tří mágů. Svatá Helena je pak údajně odvezla. Historie je v tomto bodě značně zmatená. Mágové nebo alespoň část jejich kostí jsou údajně na nejrůznějších místech i v Evropě. Tím nejznámějším je katedrála v německém Kolíně nad Rýnem. Nikdo neví, zda jsou tam ostatky, které přivezla do Evropy svatá Helena, ale prý patří zcela jistě svatým třem králům. Údajně byly zabaleny ve zvláštní barevné látce, která obsahovala hedvábnou nit z Číny a také vetkané zlaté nitě. Kostel, který si dělá nárok na titul nejstaršího chrámu v Německu, byl vysvěcen v devátém století. Na místě původních základů pak vyrostla gotická katedrála nazývaná Matka a mistryně všech kostelů v Německu. Ústředním bodem se v ní stal největší relikviář v Evropě, který je pokládán za největší zlatnické dílo středověku - schránka s ostatky tří králů. Tři mágy, mudrce nebo krále připomíná i zlatá hvězda na věži katedrály. Na památku té, která vedla mudrce.

Strom Myrha

Co přinesli Peršané světu:

II. Perský poštovní servis

پست ایرانی

M Byl to perský **koňský expres** – vynález starý mnoho století před naším letopočtem. Vznik perského poštovního servisu se datuje do 6.století př.n.l., kdy perský král Kýrus zřídil koňský expresní systém s přepřahujícími zastávkami v takových intervalech, aby mohli po celý den běžící koně pokrýt vytyčenou trasu. Jezdci měli na tomto starodávném okruhu na hlavě nasazenou speciální barevnou čelenku a doručovali poštu přes rozlehlé území Střední Asie. Někdy jeli stovky mil bez přestávky. Kýrův syn Dárius navázal na otcovu myšlenku a zahájil stavbu nejdelší cesty na světě - Perské Královské cesty - k usnadnění rychlého dorozumívání všude po jeho rozlehlé říši od města Sús [šúša] do města Sardis **). Kurýři museli projet touto trasou 1677 mil, což je 2699 km za dobu sedmi dnů. Z důvodu rozsáhlé přepřahující sítě mohli kurýři proběhnout trasu za šest až devět dnů, zatímco normální cestovní čas touto trasou trval tři měsíce.

Perští poštovní kurýři používali rychlé koně, kterým se říkalo **čapar** (má se na mysli jezdec na rychlých koních) k přepravě poštovních zásilek v co nejkratším čase. Jezdci na koních měnili zpravidla své koně v poštovních stanicích nazývaných **čapar-cháne** (poštovní dvůr), které byly rozmístěny podél trasy.

Heslem perského poštovního servisu se stalo památné rčení: **nezastaví ho ani sníh, ani déšť, ani horko nebo strach z noci**. Toto motto se zachovalo až do dnešních dnů a New Yorkské městské poštovní úřady ho mají v záhlaví svých názvů. Obdobně pracoval tento poštovní systém donedávna v Íránu. V celém Íránu můžete ještě v dnešní době pozorovat čapar-cháne, ale už jen jako historické památkové objekty.

Jedna s četných novodobých čapar-cháne, které fungovaly ještě na začátku 20.století

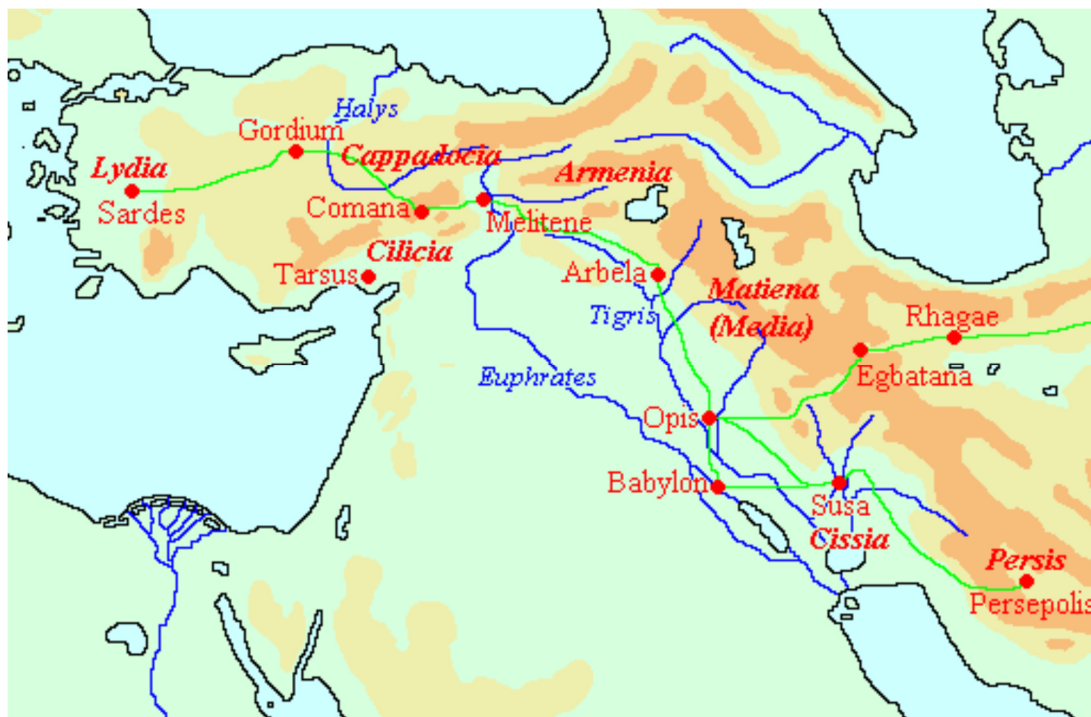
Herodotus napsal: „Žádný smrtelník necestuje tak rychle jako tito perští kurýři. Kompletní projekt je perským vynálezem a toto je jeho metoda: Po celé délce cesty jsou zastávky s jezdci a koňmi v počtu rovnajícím se počtu dní, po které trvá cesta a dovolující muži s koněm jet celý den. A těmto mužům nebývá zatěžko projet vzdálenosti nejvyšší rychlostí, kterou mohou dosáhnout nehledě na sníh, déšť, horko nebo noční tmu. První jezdec doručí své poselství druhému, a druhý ho předá třetímu. A takto je nesou z ruky do ruky po celé trase jako světlo pochodně, kterým Řekové oslavují Hefaesta.“

Obdiv k perské expresní poště byl tak vřelý, že se udržel a je využíván i v moderní době. Řecký generál Xenofon vyprávěl s nestrannou chválou, že perští kurýři proběhli jeho trasu mnohem rychleji než letící jeřábi.

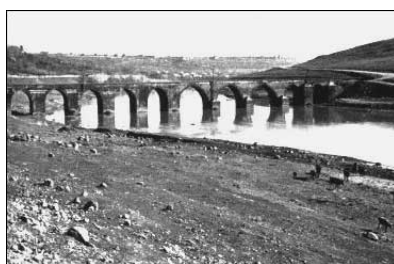
Trasa Královské cesty

Z Herodotových zápisků, archeologických výzkumů a historických pramenů byla zrekonstruována trasa Královské cesty. Začínala na západě v **Sardis** (asi 60 mil východně od Izmiru v dnešním Turecku), vedla na východ přes nynější střední severní oblast Turecka do starého asyrského hlavního města **Nineveh** (dnešního Mosulu v Iráku), dále vedla jižně do **Babylónu** (dnešního Bagdádu v Iráku). Odsud se cesta dělila do dvou tras: jedna vedla severozápadně přes **Ekbatán** (dnešní Hamedán) a souběžně s **Hedvábnou stezkou**, druhá pokračovala na východ přes budoucí perské hlavní město **Súsa** (v dnešním Íránu) a pak do **Persepole**.

Mapa trasy Perské Královské cesty vedoucí ze Súsy [šúš] do Sardisu, která se v Opisu napojovala na

trasu Hedvábné stezky

Most ve městě Diárbakru v mnoha mostů na trase Královských řek

dnešním Turecku—Jeden z ské cesty, které přetínaly toky

****)** Rychlejší posílání zpráv v té době zajišťovaly věže, které byly postaveny v určitých vzdálenostech na vyvýšených místech krajiny, aby odtamtud bylo možno ohňovými signály na způsob dnešní morseovky přeposílat spěšné zprávy na velkou vzdálenost. Např. perský velitel Mardonius po dobytí řeckých Athén posílal tu samou noc takto zprávu králi, který byl ve městě Sardisu, hlavním městě Lýdie.

The Horse In The Persian Literature

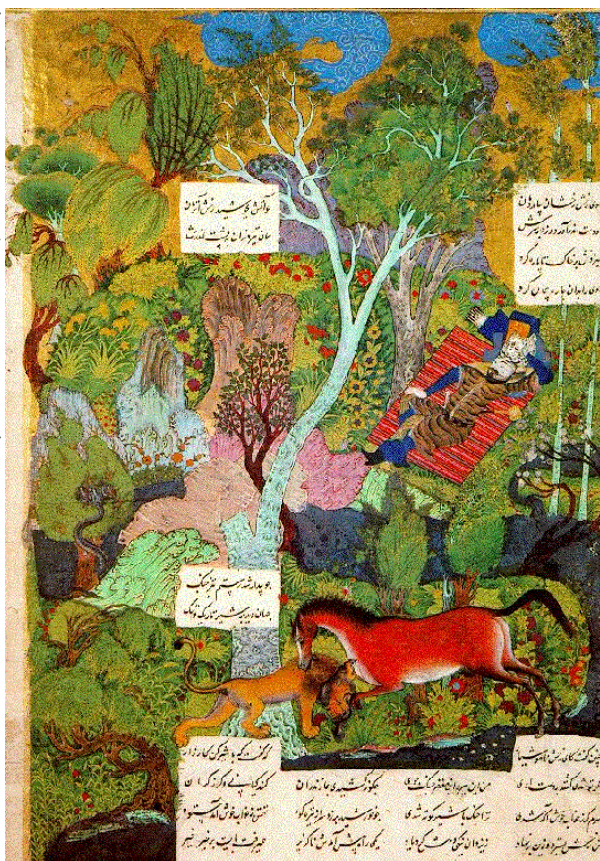
اسب در ادبیات ایران

Dr. E. Shafagh

The horse was ever respectable for Iranians along the history. Persians could protect their empire with the horse. Because direction and defending of the extensive country who on part was neighbor with China and on other part with Africa, except by horse was difficult.

The next of Qābus Nāmeḥ (1082) confirms this case „The philosophers have told the word is standing by people and by animals and the best of animals is the horse. Having a horse is sign of both magnanimity and generosity (1). In the ancient history of Iran, the horse has been received as a saint. According to Nezāmi's (1141-1209) narration, the mare who gave birth Shabdiz, Khosrow Parviz's (d.624) well-known horse, after covering a long distance, extended herself to a cave that was located around by a temple and rubbed herself to a black stone, then miraculously became pregnant (2). Shabdiz was so much lovely for Khosrow Parviz that he had sworn that one who to bring news to me the death of Shabdiz, will be killed. After death of Shabdiz, Khosrow Parviz ordered shrouding and burial ceremony and to carve her picture into stone. He used to cry at all times he was looking at her picture. Probably“ sculpture of the horse that Khosrow Parviz has ridden in the Tāgh-I Bustān, West of Iran, is the same Shabdiz. In the Firdowsi's (935-1020 A.D.) Shāhnāmāh, Isfandiār after to be killed by Rostam, his mother and sisters adorned his horse for a passion play (3).

In the Persian language „asb“, the name of horse, is the very same name that has been called at thousands years ago. In the Avestā and Achaemenidae language, word „aspa“ has been used for male horse and „aspā“ for mare. The word „savār“ (rider) that is used in the Persian language up now, is too derived from „asb“ (horse). Because it was used in Achaemenidae in the form of „aspabāri“ (4). Suffix of this word (bāri) derived from „bordan“ (to take). Therefore „savār“ means, one who takes or leads the horse. In ancient ages of Iran to have a special horse was cause of honour. As some scholars have found etimological relations between horse „Asb/Asp“ and the name of some antient kings on Shāhnāmāh (400 A.H.) the greatest epic work in Iran. Garshāsp, for example, means one who has a quick horse and Arjāso means one who has esteemed and precious horse. In this mannere both, Lohārsp and Tahmāsp, means owner of quick and powerful horse (5). As we see, here is suffix of horse (Asp=Asb) in these proper names. Siyāvash, proper name for prince of Iran in Shāhnāmāhis, it is in the Avestā and other ancient texts in the form of Siyāvashan, one who has a black male horse. When Siyāvash passed among the fire, which has been inflamed for showing his innocence, Firdowsi has composed, about his horse, glorious couplets (6).

Rakshsh fighting with the lion while Rostam have a

Ammiyanus Marcellius (c.330-c.400), the Roman historian who was present in the battle among Jolyanus (193 A.D.) and Sassanid king, Shāhpour, has written about the Persian corps: „there is fresh grazing lands and thoroughbred horses in the Persia. We saw whom Persian corps were brave and fearless and were galloping“ (7). It has been told by some of researchers that city Shushtar in Khuzistān, South of Iran, for importance of horse in the people living, had been built in the form of a horse (8). Probably, the horse which is known up now as Arab horse, in principle it is the same Persian thoroughbred horse that after the Islam bred by Arabs. It has been written in Tārikh-I Balami (written, 945 A.D.) at first Tahmouras, legendary king of Shāhnāmāh, has circulated the jockeying (9). In the Fārs Nāmeh (written, 1110 A.D.) has too written in this manner (10). Some of Persian poets have produced the well-known horses of history. Abd-al Wāsi Jabali has produced a horse whose name was „Yahmum“. Manuchehr-I Dāmaghāni (625 A.D.) has too written the name of Arjal and Shabrang (11). Nezāmi has composed excellent verses about the horse of Khosrow Parviz (12) Onori (350 A.H.) and Masūd Sad (d.1121) have too written verses about the horse of Mahmūd Ghaznavi (d.1030) and other courtiers (13). These poets have described the galloping of horse as though he is flying. But, the most excellent verses there is in the Shāhnāmāh. Specially Firdowsi's describes about the horse of Rostam „Rakhsh“ is magical.

In the Persian epic works there generally the best describes about the hero's horse. Hero every one has a private horse which sometimes helps him to kill the enemy or evil being. Rakhsh, the horse of Rostam, for example, has delivered the Rostam several times. He has killed evil lion and dragon. Essentially Rostam's authority and the other heroes is not perfect without horse.

References

1. Keykāvous-ibn Wushmgir, Qabus Nāmāh, edited by Gholām Hosseyn yusofy, Tehran: Elmi va Farhangi, 1985, p.123.
2. Nezāmi Ganjavi, Khosrow Va Shirin, Tehran: Ibn Sina 1964, p.42.
3. Firdowsi, Abu-al Ghasim. Shāhnāmā, edited by Mohammad Dabir Siyaghi, Tehran: Elmi 1982, vol.3, p.1513.
4. Pur Dāwud, Ibrāhim. Farhang-I Irān-I Bāstān. Tehran: University. P222.
5. Moin, Mohammad. Farhang-I Fārsi. Tehran, Amir Kabir. Vol. 5,6.
6. Firdowsi, vol.2, p.488.
7. Pur Dawud, pp.269-281.
8. Kasravi, Ahmad. Diyār-I Shahriyārān. Vol.2, p.1100.
9. Balami, Abu Ali. Tārikh-I Balami. Calcutta p.38.
10. Ibn-Al Balkhi, Fārs Nāmāh. p.38.
11. Manuchihr-I Dāmaghāni, Diwān. Edited by Mohammad Dabir siyaghi. Tehran: Zawwār 1978, p.136.
12. Nezāmi, ibid. pp.39-40.
13. Sad Salmān, Masūd. Diwān. Edited by Rashid Yāsami. Tehran: Amir Kabir 1983. p.404.

Zabihi : Zātišī

Abbás Veliký – perský imperátor

Věra Kubíčková

شاه عباس بزرگ

Pouze náhoda, jež s rozmarnou lehkovážností vpadne občas do přísné zákonitosti dějin, zachovala naživu člověka, který se později stal největší postavou novověké historie Íránu. Když se totiž Ismáíl II. Z rodu Safiovců zmocnil r. 1575 perského trůnu a odbyl pompézní korunovaci, dal se do horlivého plnění svého prvního státnického plánu: upevnit svou pozici, jejíž vratkost těžce nesl, odstraněním všech členů rodu, kteří by dříve nebo později mohli přijít v úvahu jako uchazečů o vladařskou korunu. Nastalo hrůzné bratrovražedné krveprolévání, které i v dějinách této despotie, zvyklých na velkorysost v počtu sotva mělo obdobu. Neušla mu byl posléze vyslán vrah i do Hešestiletého šáhova synovce Abstaršího bratra Chodábande, který zřekl nároků na trůn.

Když najatý mordýř došel do limské éry 985, a byl právě ragroteskní, rozhodl se odložit čí ten svatý měsíc. A jak vyčká-smrti Ismáílově (vypustil duši opia v kruhu plebejských kum-všeobecně nenáviděného despo-Abbáse byla odvrácena zkáza, neměl patrně vrah za vhodné.

Vzhledem k tomu, co předcháze-vražď podniknutých nevidomým vi přece jen na čas nastoupil nostním opatřením a oslepení bratří a jejich uvěznění v „orlím hnízdě“, pevnosti Alamútu, jež zavčas zařídil dospívající Abbás, aby si zajistil nástupnictví, svědčilo o téměř jemné, ne-li pasivní povaze. Mýlili se však k své škodě, kdož si ji takto vykládali, sdílejíce všeobecné přesvědčení, že Abbás, až nastoupí na trůn, bude poslušnou loutkou v rukou představitelů vojenské kočovné šlechty Qyzyl-bašů, především pak mocného Muršíd-qlí chána, který prince doprovázel ke korunovaci do Qazvína. Abbás je hned na počátku rozhodně vyvedl z omylu. Svého protektora poslal na onen svět a začal vládnout, ač teprve sedmnáctiletý, po svém a s pravým státnickým rozhledem.

Zdědil zemi rozvrácenou vnitřními rebeliemi vládychtivých knížat a vpády sunnitských sousedů (tento náboženský aspekt hrál velkou roli zejména u Turků, jimž oficiální šíitské vyznání Safiovců narušovalo koncepci všeislámské jednoty s tureckým chalífou v čele) a umínil si, že ji zkonsoliduje. K omezení moci kmenových vůdců Qyzyl-bašů využil obratně jejich vzájemné rivalitu a rebelie v jižním a západním Íránu vyřídil tak dokonale, že se tamější knížata nemohla vzpamatovat ani mnohem později, když by byli slabí vladaři potřebovali jejich opory. Nato sjednal prozatímní nevýhodný mír s Tureckem a vydal se proti Uzbekům, jež na jaře r. 1588 definitivně vyhnal z Chorásánu. Teprve za tři roky poté zahájil úspěšnou výpravu proti Turecku, snadnější kořisti pod slabou vládou Muhammada III., aby získal zpět provincie ztracené za dřívějších tureckých vpádů. Tehdy ovšem byla již znamenitě zreorganizována Abbásova armáda dvěma anglickými vojáky, slavnými dobrodruhy Sirem Anthonyem a Sirem Robertem Sherleyi, které Abbás přijal na svém dvoře hned po návratu z tažení proti Uzbekům, a bylo skutkem, co píše kronikář: „Vladař Persie vyučil se sherleyovskému umění válečnému a on, kterýžto předtím neměl poněti o hrubé střelbě, postavil nyní pět tisíc kanonýrů a šedesát tisíc mušketýrů a, tudíž oni, již i s pouhým mečem byli pro Turky hrůzou, stali se jim následkem dalekonosných ran a sirného odpalování pravou zhoubou.“

Jestliže Abbás svými úspěchy ve zbrani a diplomacii vytvořil z Persie impérium, jehož rozloha se téměř kryla s někdejší říší sásánovskou, mělo to pro perskou národní historii podstatný význam. Ještě větší zásluha však je v tom, že dovedl perskému státu, který takto po více než osmi stoletích vzkřísil, zajistit klid, prosperitu a všeobecnou mezinárodní vážnost. Vláda Abbásova je první branou mezi perským středověkem a novověkem, jí Persie vstupuje jako významný partner do společenství náro-

Šáh Abbás Veliký 1587–1629

hlav utatých v bojích o vládu, ani nemluvnátka a děti, a tak rátu, aby sprovodil ze světa báse Mirzu, syna vladařova rý se pro slabozrakost kdysi

Herátu, psal se rok 1577, musmazán; jat zbožností, jež se zdá zkázonosné dílo dokud neskonval, došla jej zpráva o náhlé zmožen přemírou alkoholu či pánů, s nimiž hýřival). Smrt ty ulevila celé zemi a také od neboť plnit rozkaz mrtvého

lo, bylo několik rodinných Chodábandem, když po bratrovládu, jen obvyklým bezpeč-

dů. Na safiovském dvoře, který šáh převedl z Qazvína do Esfahánu, města, jež si tehdy vysloužilo hrdý název „nesfe džahán – polovina světa“, střídala se diplomatická poselství se skvostnými dary nejen od blízkých sousedů, ale téměř ze všech významných států Evropy. Abbás oplácel stejnou. R. 1599 vyslal nádherné poselstvo s pověřenými ke dvorům ruskému, polskému, německému a francouzskému, dále do Španělska, Anglie a Skotska a také do Benátek a rovněž k papeži římskému. Zde byla okázalým přijetím oceněna tato tolerance islámského monarchy, jak se dovídáme z popsání cesty jednak od bratří Sherleyů, členů mise, a pak od známého Juana Perského, esfahánského šlechtice, který přijal ve Španělsku křesťanství spolu s několika dalšími z Abbásova poselstva a neodvážil se již navrátit se do vlasti.

Pro celý tehdejší svět byl Abbás uznávanou autoritou. Pro své poddané však bohem, absolutním pánem nad vším, i nad životem. Iskandar Munší, autor mohutné kroniky o slavném životě a slavných činech Abbásových, praví: „A kdyby byl rozkázal otcí, aby zabil syna, vykonal to neprodleně, jako příkaz boží; kdyby však byl otec váhal, jat rodičovskými city, pak šáh rozkaz obrátil; a kdyby byl snad také syn zaváhal, dal okamžitě zabít oba. Tak se stalo, že jeho přání byla plněna naprosto přesně a posléze se nikdo neodvážil ani sebemeně zaváhat ve vykonání rozkazu neodvratného jako výrok osudu.“ Rys krutosti, který se zde zračí, je ostatně charakteristický pro většinu Safiovců. (zejména ovšem pro Abbásova předchůdce Ismáíla II. A jeho následníka Šáha Safiho); u Abbáse, u něhož vyvrcholil zavražděním dvou vlastních synů, byl našťastí vyvážen, ba převážen mnoha klady.

Abbásův portrét by byl neúplný bez zmínky o jeho zálibě v umění. Největší pozornost věnoval architektuře, která od nejdávnějších dob íránské historie připomínala moc a slávu vladařů; zakládal nádherné stavby světské i kultové v Esfahánu (Velkou mešitu, Čehel sitún, Čár báh) i jiných městech, stavěl silnice, mosty, karavanseráje. Do Esfahánu přestěhoval i výbornou školu miniaturního malířství, vedenou nejznámějším perským portrétistou Rezou Abbásím a jeho svérázným žákem Moínem. K ní se družili přední kaligrafové a mistři ostatních knižních umění i mistři uměleckých řemesel, tkalci, vazači koberců, kovovýtci, zbrojníci atd. Všem jim zde styk s cizinou dával hojnou, ač ne vždy žádoucí inspiraci. Abbás, sám příležitostný básník, zval na svůj dvůr i známé minstrelly a recitátory a snažil se vůbec povzbudit světské básnictví, které šíitský fanatismus jeho předchůdců zastránil požadováním jednotvárných chvalořečí na Alího a imámy. Perským básníkům však nikdy v historii nesvědčila tuhá centralizace říše a tak tomu, vzdor Abbásovu úsilí, bylo i tentokrát; větší svoboda svědomí a štedřejší dlaň je lákala do Dillí.

Znamenitost velkých mužů měřívá se dílem, které je přetrvalo. Abbáse I., známého jako Abbás Veliký, připomíná dodnes nádherná výstavnost „poloviny světa“, půvabné miniaturní portréty, rukopisné svazky a řada jiných děl, k nimž dal podnět; přežilo jej však i jeho dílo nejvlastnější, dílo státnické. Autorita a pořádek, jež za více než 40leté vlády (1587-1682) v říši zavedl a upevnil, omezovaly po více než půlstoletí neblahé následky vladařské neschopnosti jeho následníku; radikálním potlačením moci šlechty pak učinil první krůček na cestě k pozdější proměně hospodářské struktury moderního Íránu.

Podobenství

امثال

Perská kultura jako jedna z nejstarších kultur se za svého tisíciletého vývoje zdokonalila i v oblasti mezilidských vztahů a filozofie denního života. Používáním zjednodušených životních náhledů na svět popisovala velké moudrosti pomocí různých tvarů podobenství. Bústán pro své čtenáře připravil jejich vydávání na svých stránkách na pokračování.

Boháč „Boháč je vždy lhostejný a necitelný k cizímu žalu.“ Sa'dí.

Cena „Náušnice mají velkou cenu - uši větší.“

Dobro „Dobrota se vrací za vrata dobrých.“

Důstojenství „Chléb daruj každému, ale u každého ho nejez.“

Hlad „K čemu náboženství hladového ?“

Hlupák „Hloupému člověku nejvíc prospívá, když mlčí. Kdyby to však věděl, nebyl by to už hloupý člověk.“ Sa'dí.

Hudba „Nečekaný pocit zvuku, jeho náhlé zmizení, pak jeho návrat a půvab skladby poskytují duši největší a nejsladší rozkoš. Proto také utříděnost kombinace zvuků, jejich skladba, jakož i utříděné a pravidelné kombinace rytmických úderů, které navozují představy zvuků a které se jim blíží podle své povahy, nás hluboce přitahují.“ Avicenna.

Hyenismus „Co zbude medvědovi - patří hyenám.“

Chameleonství „U věštce se vydává za básníka, u básníka za věštce, je-li s věstcem a s básníkem, je z něho nikdo a nic, je-li sám bez těch obou, je věstcem či básníkem - podle toho.“

Charakter „Škorpión nezabíjí z nenávisti, ale proto, že je škorpión.“

Kdyby „Poženili „Když“ a „Kdyby“ - rodily se samé chyby.“

Lakota „Nikdo neviděl hadí nohy, mravenčí oči a muly chléb.“

Lež „Milosrdná lež lepší než vražedná pravda.“

Lítost „Lítost je škodlivý cit.“ Zarathustra.

Majetek „Kdo má větší střechu, má víc sněhu na střeše.“

Manželka „Vládčtivá žena svému muži muž.“

Muž „Muž je ten, kdo stiskne zuby a vyhrne si rukávy.“

Nepřítel „Nepřítel je trojí: nepřítel, nepřítel přítele, přítel nepřítel.“

Nespokojenec „Věčně nespokojený brblá přišel do pekla a brblá: „Máte tu, sakra, mokré dříví.“

Nuda „Jak se hraví mniši baví? Holí sobě holé hlavy.“

Opatrnost „Pod podlahou myši - u těch myši uši.
/Zdi mají myši - myši mají uši/“

Poslání „Zle je - když se stane strážce ze zloděje.“

Pozdě „Pozdě mrtvému pouštět žilou.“

Předvídavost „Dřív než si usmyslíš ukrást minaret, vykopej pro něj skryš.“

Reklama „Voňavky kupu podle vůně, ne podle kramářových řečí.“

Souvislost „S křivým pravítkem rovnou čáru nesvedeš.“

Spokojenost „Kdo nemá osla, nemusí se starat o seno.“

Svoboda „Kam by nedoletěl pták, puštěný z klece, všude ráj.“

Špína „Tam, kde vládne zlořád místo řádu, kde je neřád milostpán, tam se záhy snese na hromadu špína ze všech světa stran.“

Štěstí „Opustí-li tě štěstí, co z toho, že si uchováš chrabrost?“

Úředník „Schopný úředník nahospodaří sobě i pánovi.“

Vědění „Vědění - věnec na hlavě, bohatství - jařmo na šíji.“

Vstřícnost „Nepřichází hora k hoře, ale měl by člověk k člověku.“

Vybíravost „Kdo nemůžeš mít paní domu - spokoj se s kuchařkou.“

Výmluva „Řekli pštrosovi: „Poneseš náklad“. Odpověděl: „Jsem pták“. Tedy mu přikázali: „Leť!“ Vymluvil se: „Jsem velbloud.“

Zadarmo „Ocet zdarma - sladší než med.“

Zaujatost „Zeptali se strejce: „Snáší medvěd vejce?“ Odpověděl: „Od té bestie se můžete nadít všeho!“

Zbytečnost „Pán si dveřníka bere, pánův dům nemá dveře.“

Žena „Žena v domě je neštěstí, ale ochraňuj ji, Bože, pod každou střechou.“

o první na světě jest býti pevný ve víře a pro ni pracovat a ji velebit a neodvracet se od ní, věřit uvědoměle v dobrém náboženství mazdovském, rozlišovat zisk od ztráty, hřích od záslužného skutku,

Zarathuštrovská etika

Mravní povinnosti mazdovských ctitelů

ادب زرتشت

(Čítak handarz-i pórjótkešán 4 – 8)

O. Klíma

T dobro od zla, světlo od temnoty a uctívání Mazdy od uctívání zloduchů. Za druhé se oženit a udržovat rod na světě, starat se o něj a neodvracet se od něho. Za třetí sít a obdělávat pole. Za čtvrté zacházet patřičně s domácím zvířectvem. Za páté po jednu třetinu dne a jednu třetinu noci docházet do náboženského učiliště a dotazovat se po moudrosti věřících, jednu třetinu dne a jednu třetinu noci provozovat orbu a obdělávání země, jednu třetinu dne a jednu třetinu noci jíst, oddávat se potěšení a odpočinku Otec a matka jsou povinni vyučit své děti před patnáctým rokem jejich věku několika povinnostem a záslužným skutkům, a když se jim dítě vyučilo všechny práce a dobré skutky, které dítě koná, přicházejí k dobru rodičům; když se tomu dítě nenaučí a spáchá v dospělosti nějaký hřích, jsou za to odpovědni rodiče. Schvalujte dobré skutky, zavrhněte hříchy, buďte vděční za dobro, v protivenství odevzdání, zachovejte naději v neštěstích a buďte horliví v povinných pracích. Chtíe a hříšné tužby potírejte rozumem, chamtivost spokojeností, hněv zbožnou poslušností, závist dobrým okem, nouzi odříkáním, sváry mírností a lež pravdou. Nevvyvyšujte zlé lidi pro jejich bohatství a moc.

Z knihy *Prameny života*, Praha 1982; Přeloženo ze staré perštiny

Přehled tvorby devíti významných íránských malířů

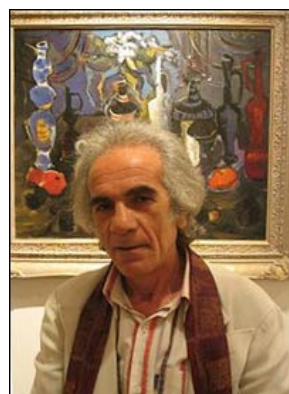
L. Parsi, BBC

مروری بر آثار ۹ نقاش برجسته ایران

Navazujeme na předchozí čísla Bústánu a představujeme dalšího autora z devíti malířů, kteří vystavovali svá díla ve vybraných teheránských galeriích pod záštitou svazu íránských malířů. Tyto výstavy začaly 22.1.1384 a skončily 7.4.1384 (únor 2005 až květen 2005). Díla těchto autorů byla vystavována postupně na těchto místech:

- I. *Sádeqi Ali Akbar, Galerie Aria*
- II. *Júsh Ganji Pari, Galerie Elahe*
- III. *Zabihi Hasan Ali, Galerie Haft Samar*
- IV. *Maleki Farshid, Galerie Tarahan*
- V. *Kalantari Parviz, Galerie Golestan*
- VI. *Ammamepich Jaqub, Galerie Dey*
- VII. *Petgar Nima, Galerie Dey*
- VIII. *Etminani Babak, Galerie Brek*
- IX. *Vargasinaí Gizela, Galerie Homa*

III. Přehled díla Zabihi Hasan Ali

Narodil se v r. 1949 v Teheránu a studoval na Fakultě krásného umění v Teheránu. Potom pokračoval ve studiu na Fakultě krásného umění v Paříži. V současné době vyučuje studenty malbu na Fakultě malířského umění na univerzitě Ázad Eslami v Teheránu.

Tento umělec pracuje v oblastech realismu, abstrakce, surrealismu a expresionismu. Svět jeho malby je svět hořký a černý. Možná to je důvod, že používá většinou černou barvu. Je synem farmáře, který žil v hlubině chudoby. Proto velice dobře vyjadřuje charakteristiku této chudinské vrstvy. Tato fakta ho směřují k narkomanům a pašerákům, a jiných ubožáků. Mezi jeho portréty je často vidět ženské obličej. Jeho ženské portréty vyhlížejí vystrašeně a zděšeně, nebo bez duše.

Zabihi se dívá kolem sebe s hořkostí a smutkem. Vysvětluje to tím, že v krátké době ztratil svého otce a dva bratry. Jejich prázdná místa ve své duši nahrazuje černou barvou. V roce 1994 napsal, že to je černé období. Je to černé období beznaděje, a dodával, že se nesmíme bát černé. Šašci jsou dalším námětem jeho tvorby. On o tom píše: „Mám šašky rád. Vypadá to, že na první pohled jsou rozesmátí, ale oni kvůli nám vytvářejí masku. Oni vlastně sami sebe obětují a objevují se na veřejnosti jako jeden z nejnižší společenské vrstvy. Ale podle mého názoru jsou velice počestní lidé a osvobozují spoustu lidí od bolesti a smutku. Proto šašky hodně malují možná, že jsem sám šašek.“

Legrace je jeden element, který se dá pozorovat v díle pana Zabihi. Podle názoru některých uměleckých kritiků má Zabihi zvláštní sympatii k malířům jako je Sutin, Ensor, Emil Nolde a Reo. A on vždycky opakuje: „Dá se žít v tomhle světě a nebýt pod jeho vlivem?“

Zabihi sám sebe neřadí k inteligenci, ale spíše se považuje za tuláka a vede tulácký život.

Umělec předvedl svá díla na četných výstavách v Teheránu v Íránu a také v zahraničí.

Papouškova vyprávění

Z. Denk

چهل طوطی

V ve jménu Boha slitovníka slitovného. Bezmezná chvála, bezpočetná oslava a opětovný dík tomu, jenž za zrcadlem rozvažování naučil hovořícího papouška vzdávání díků dvanáctkrát (t.j. dvanácti imámům šíy). Jakož i nesčetná požehnání hrobu pána bytosti, nejušlechtilějšímu ze všech stvoření, Mohamedovi, vyvolenému. Zbožné pozdravy postavě a pomníku krále rytířstva na bojišti, který nemá sobě rovného, poustevníku v mešitě o vyznávání ranním i večerním, to jest Alímu, vyvolenému a jeho nejčistším potomkům – jim všem buďtež požehnání Alláhova.

Než dále. Tak hovoří tento chudý a ubohý vyznavač Alláhův; Kdokoliv má znalost a porozumění, musí říci několik slov o svém stavu podle rčení: „Řeč lidí je taková, jaký je jejich rozum“ – aby po něm zůstala památka v tomto čase. Ale poněvadž nemám podkladu, uvedl jsem hovořícího papouška, aby z naslouchání tomuto příběhu bylo potěšení.

Tak tedy pěvci s vybroušenými obyčejí, papouškové cukrového zpěvu a sladkého povídání vypravují, že v indických zemích byl jeden kupec, který se jmenoval Chadže Chodádád (Pan Bohdal), měl mnohý majetek, ale neženil se. Kdykoliv mu to někdo navrhoval, nechtěl ženu přijmout. Až jednoho dne k němu přišla jedna stařena a zeptala se: „Pane, pročpak nechceš přijmout ženu?“ Chadže odpověděl: „Chci takovou ženu, která by nikoho neměla. Protože žena, která má přátele a příbuzné se stává příčinou zármutku a styk s přáteli je důvodem ke špatné pověsti.“ Na to stařena: „Vím o dívce, která se podobá slunečnímu terči, nemá však ani otce ani matku. Její matka zemřela a otec jí dal jedné ženě na vychování. Pak zemřel i její otec. Nemá nikoho, kromě té ženy, která ji vychovála.“ Chadže řekl: „Za takových podmínek si ji vezmu, ale s onou ženou se také nebude stýkat.“ Na to stařena: „Přinesu jí zprávu.“ Pak se zvedla s místa a když byla v domě oné ženy, řekla jak se věci mají. Ona žena řekla: „Vezmu sto túmánů a dívku mu dám, a splním i podmínku, že nikdy nepůjdu do jeho dvora.“ Stařena přišla k Chadžovi a zpravila ho o stavu věci. Chadže řekl: „To je výborné.“ Pak vzav z peněz sto túmánů šel do domu dívky a peníze předal oné ženě. Uzavřel sňatek s dívkou, šel do svého domu a stal se jejím pánem.

V případě vašeho zájmu o perský text, ze kterého byla tato povídka přeložena, můžete se obrátit na redakci Bústánu a text vám bude zaslán poštou.

بسم الله الرحمن الرحيم
محمد و ثنائیه سید و پیاس محمد سزاوار کسی است که طوطی باقی
راویس اینیه فکر بشکافسانی دوازه کا زیبا موقت و درود نامحدود و برقر
خواجیه کائنات و اشرف مخلوقات محمد مصطفی و تحیه زاکیات برقد
وقامت شهرار میدان لافقی و زاهد مسجد عبادت صبح و مسابینی علی قضی
واولاد الطهار او صلوات الله علیهم اجمعین باد
اما بچین کویه این بی بضاعت عباد الله فقیر که هر کسی را

Ale onen Chadže měl palác, ve kterém se oddával radovánkám života. Když tak uplynulo několik dní, řekla jednoho dne dívka Chadžovi: „Ty chodíš každého dne do města a já zůstávám sama. Kup mi párek papoušků, aby se stali mými společníky.“ Chadže řekl: „S radostí se cítím zavázán.“ Po ránu šel do města a koupiv párek mluvících papoušků, přinesl je a dal dívce. Papouškové se stali dívčinými společníky.

Po několika dalších dnech chtěl Chadže na zkoušku odcestovat i řekl dívce: „Můžeš se po několik dnů sama uhlídat, než se vrátím z cesty?“ Dívka odpověděla: „Co je to za řeč, kterou vedeš? Já bych nedala nikomu ani jediný tvůj vlas, natož abych někoho jiného považovala za manžela.“ Chadže řekl: „V každém případě buď pozorná k papouškům (dávej pozor na papoušky).“ Přistoupil k papouškům, potají jim svěřil dívku a vydal se na cestu.

Za několik dní po odjezdu Chadži se jednoho dne cítila dívka zarmoucená, i vyšla na vrcholek zámku a pozorovala moře. Náhodou vyjel na cestu syn krále Gudžarátu a jeho kroky vedly kolem zámku dívčina. Dívka ho spatřila, i uviděla mladíka, jenž se podobá terči slunečnímu. Šíp z luku princova obočí vyletěl a zasáhl srdce dívčino. Dívka pak vzala kamínek a hodila ho na rameno princovo. Princ pozvedl hlavu, spatřil dívku jako zářící měsíc – a srdce, ba sto srdcí se do ní zamilovalo. I vydal vzdech a sestoupil s koně. Jeho družina ho dovedla do domu; jinoch ztratil síly. I když ho utěšovali, nepomáhalo to. Potom vyslali pro několik stařen, které by snad znaly prostředek na jinochovu bolest. Ani jedna stařena se neosvědčila, až na tu, která vyhledala dívku pro Chadžu. Řekla: „Jinochu, nebuď smuten, neboť tuto dívku k tobě přivedu.“ Jinoch odpověděl: „Když tak učiníš, dám ti stejnou váhu zlata jako jsi ty.“ A dav stařeně hrst zlatáků, řekl: „Vykonej, co je tvou snahou.“ Stařena odpověděla: „Cítím se zavázána.“

Vyčkala k domu dívčiny a zaklepala na bránu. Dívka přišla a otevřela bránu. Stařena uviděla, že červená barva dívčina se změnila v barvu šafránu. Sedla si tedy a rozhovořila se o všem možném, až došla na to, že se optala dívky: „Proč tvá barva vybledla? Truchlíš-li kvůli Chadžovi, nemá to smysl. Máš-li jiné trápení, řekni.“ Dívka řekla: „Nemohu jinak, než to povědět.“ A vysvětlila bol svého srdce. Stařena, jsouc ráda, odpověděla: „Šťastná paní, co mi dáš, když tě k tomu jinochovi dovedu?“ Dívka sáhla po jantarovém náhrdelníku, snála ho ze šíje a dala stařeně. Stařena vstala a pravila: „Odcházím, abych vyřídila tvou záležitost.“ Odtamtud přišla k princovi a řekla: „Šla jsem a učinila vše, co bylo možné. Podvolila se. Zítra ji k tobě přivedu.“ Princ ji poctil. Jinoch a dívčina byli oba této noci neklidní: „Kdy už bude ráno, abychom se setkali.“

Když nastalo ráno a slunce, ozařující svět vzešlo, stařena vstala a třímajíc v ruce hůl obelstění, zamířila k domu dívčiny. Potom řekla: „Šťastná paní, kdybys věděla, co včera v noci princ z lásky k tobě vytrpěl, sama by ses zahubila. Od začátku noci až do rána plakal a sténal.“ Zkrátka, dívku rozechřál oheň lásky tak, že vstala, naličila se, vzala na hlavu závoj a přistoupila k papouškům se slovy: „Moji společníci, strážte dům do pozdního odpoledne, kdy se vrátím domů.“ Papoušek-sameček porozuměl a řekl: „Děláš chybu. Když zítra přijde Chadže domů, povím mu, aby tě zahubil. Protože v den, kdy odešel, svěřil tě do našich rukou.“ Když dívka slyšela od papouška takovou přísnost, rozčílila se, samečka z klace vytáhla, utrhla mu hlavu a daleko odhodila. Vzápětí se zabitím papouška rozlítostnila a roztesknila, i řekla stařeně: „Zarmoutila jsem se velice, a se srdcem zarmouceným nemá smyslu navštívit prince. Dnes odejdi a přijď zítra, abychom šly k tomuto příteli.“

Stařena šla domů, kam záhy dorazili služebníci princovi a dovedli ji k princovi. Princ řekl:

„Posle s dobrou zvěstí, slovo o naší přítelkyni pověz.“

„Jak má se růže slavíkovi zpěvavému pověz.“

„Matko, proč jsi přišla pozdě a proč jsi nepřivedla onen svěží cypřiš?“ Odpověděla: „Věz princ, že se dívce rozbolelo srdce a nemohla přijít. Zítra ji k tobě přivedu a vysvobodím tě z víru zármutku.“ Princ řekl: „Více síly nemám.“ A celou noc vzdychal, říkáje:

„Vánku, svítání denní svlažující, přítelkyně kde jest?“

„Domov toho bůžka šalivého, zamilované hubičího, kde jest?“

Zkrátka, princ strávil onu noc v tisícových bolestech a útrapách.

Když nastal další den, stařena vstala a vydala se do domu dívky. Vyprávěla, co se událo. Srdce dívčino stavem jinocha velice vzplanulo a plamen lásky se znovu roznítil. Vstala, ozdobila se za pomoci sedmi líčidel a na hlavu vzala závoj. Řekla si: „Půjdu, abych potěšila papouška-samičku, protože jsem jí zahubila druhu.“ Šla k papouškovi a řekla: „Má společnice, budeš-li se mnou souhlasit, vyberu ti lepšího druhu, než onoho. Kdyby nebyl sameček býval ke mně tak krutý, nebyl by býval zabít a ty by ses také těšila z jeho společnosti.“ Papoušek-samička pravila: „Pověz mi, v čem vězí tvé tajemství, abych učinila konec tvému bolu.“ Dívka řekla: „Má družko, dnes tomu jsou dva dny, co jsem se zamilovala do někoho, jenž se podobá měsíci, a minulý den jsem k němu chtěla jít a spatřit přítele, neboť více síly nemám.“ Papouščí samička porozuměla a řekla: „Šťastná paní, já tvou

bolest znám, neboť i já jsem byla zachváčena bolem lásky, upadla jsem v mnohou nemilost a nakonec jsem litovala. Moje milá, dovoluji ti jít s tou podmínkou, že nedopadneš jako král Damašku, jenž z nevěry zabil svého sokola-Štěstí, štěstí ho opustilo a litoval toho. Leč s dostavivší se lítostí již neměl užítku. Ať svého činu nelituješ.“ Dívka pravila: „Jak to bylo?“

A onen papoušek vyprávěl:

P o h á d k a

„Vypráví se, že byl jeden král. Měl sokola, jemuž se říkalo sokol-Štěstí. Měl ho velice rád. Jednoho dne vyjel z města, maje v úmyslu lovit. Prohlédl všelijaká místa, až dojel k úpatí jedné hory. Král si přál kebáb – pečení, i připravili mu sluhové kebáb. Král chtěl vodu, i sluhové odjeli pro vodu. Žízeň krále zmohla, vsedl sám na koně a vyjel samotný do pouště. Přijel na všemožná místa, až dorazil na vrchol jedné hory, kde před jeho zraky vyrážela zelená louka a protékala tudy pramenitá voda. Její barva však byla žlutá. Jsa žízniv vyňal pohár, naplnil ho vodou, aby se napil. Pojednou onen sokol svěsil křídlo a vodu rozlil. Král znovu naplnil pohár, aby se napil. Ono stvoření se spoutaným jazykem znovu udeřilo křídlem a rozlilo vodu. Potřetí naplnil král pohár vodou, a ono zvíře plné porozumění a pochopení uhodilo křídlem a vodu rozlilo. Král byl žízní bez sebe. Rozhněván udeřil sokolem o zem a sokol zahynul. Král řekl: „Půjdu, abych viděl pramen, proč voda zežloutla.“ Vyšel poněkud nahoru a uviděl, že nějaký drak se vrhl na pramen, pil vodu a vždy, když sevřel rty, voda zežloutla. Když něco takového král spatřil, dostal strach. Utíkal, aby odjel na koni; když onen drak ucítil pach člověka, nenávisťně zavěťřil, aby ho lapil. Král začal prchat, když však urazil kousek cesty, byl vyčerpán. I seskočil s koně a usedl do úkrytu. Obrátil tvář k prahu Soudce (lidských) potřeb a tiše a vroucně se modlil, když tu dorazili jezdci. Když jeho zrak padl na jezdce, byl šťasten. Ale litoval usmrcení sokola, lítost však nebyla již nic platná.“

Když tato slova dospěla až sem, bylo již pozdní odpoledne a dívka řekla stařeně: „Dnes se připozdilo. Půjdem spolu zítra.“ Stařena vstala, dal se na cestu a říkala si: „Dnes kazisvět papoušek nepřipustil, abych dívku odvedla.“ Pak se vrátila k princovi a řekla mu: „Mladá žena už měla na sobě závoj, aby vyšla, když tu přišli četní příbuzní na návštěvu a tak jí dnes nebylo možno přijít. Chce-li Alláh, přivedu ji zítra.“ Trpělivost prince byla u konce. Roztrhl límec svého oděvu a ztrávil noc vzdychaje a sténaje až do východu slunce, rozjasňujícího svět.

Stařena vstala a přijdouc do domu mladé ženy, řekla jí: „Ó, má krásko! Princ Ti vzkazuje:

Já ptákem jsem a ty jsi lovcem. Upadl jsem do osidel lásky.

Buď mne zab, nebo mi dej zrní, nebo otevři klec!

Nepřijdeš-li dnes, zabiju se a má krev bude na tobě lpěti.

Krátce – mladá žena, slyševší tuto řeč, se zvedla – když se okrášlila pomocí sedmi líčidel, na hlavu vzala závoj a přišla k papoušci se slovy: „Ó, má družko! Dovol mi dnes odejít, abych spatřila svého milého přítele!“ Papouščice odpověděla: „Ó, má šťastná paní! Není v tom nic zlého. Ale obávám se, že v tom nebudeš sledovat tužby svého srdce, a že budeš jednat jako král – tyran, který nechtěl slyšet rady svého syna a dále utiskoval své poddané. Syn sice protestoval dále, leč nedošel žádného ohlasu. Nakonec král litoval svých činů, ale lítost mu nebyla nic platná.“ Mladá žena pravila: „Ó, má družko! Jak se to přihodilo?“

P o h á d k a

Papouščice řekla: „Dávej pozor a věz, že byl jeden velmi bohatý král, který velmi utiskoval své poddané.

Jeho syn mu to velmi vyčítal, ale bezvýsledně. Nakonec se jeho poddaní srotili a uhodili na krále. Král měl strach a křičel strachem na svého syna: „Ó, můj synu! Zachraň mne!“ Syn řekl: „Otče,, v den, kdy jsem ti dělal výčitky, neslyšel jsi má slova. Co mohu nyní dělat? Otec pravil: „Mé dítě, nyní není čas na rozpory. Máš-li odvalu, ukaž!“

Mladík vyhrnul šosy svého kabátce až k pasu, chopil se svého meče a několik lidí zabil ranou meče. Poddaných bylo mnoho, a tak byl mladík zraněn. Král měl starost a vykřikl: „Moji poddaní! Vaše buď země i mé statky, nechte nás odejít, kam se nám zlíbí!“ Souhlasili, a král se svou rodinou uprchl pěšky a bez zásob. Vyšli z města a šli stále rovně před sebe, až dorazili do jedné provincie. Princ šel navštívit guvernéra a řekl mu: „Můžeš od nás přijmouti zástavu a dát nám něco peněz, výzbroj a jednoho koně, jakož i jeden dům?“ Guvernér souhlasil. Princ mu tedy dal v zástavu svého bratra, jeho syna a manželku, vzal to, oč byl žádal; ponechav tam svou rodinu, vsedl na koně, ač byl raněn, a vyjel do pouště. Jel, aniž věděl kam a proléval slzy sklíčenosti a opakoval si: „Ochránče nešťastných! Najdi lék na mé neštěstí!“ Zrovna to chtěl říci, když tu se objevilo mračno prachu vprostřed pouště – a ukázal se jezdec mezi tímto prašným mrakem. Když se byl přiblížil, stiskl si s ním princ ruku. Jezdec si všiml známek vznešenosti, jež byly patrné z krásy princovy. Princ se ho otázel: „Mladíku! Kdo jsi a kam jedeš?“ Odvětil: „Bojovníku! Jsem sluhou jednoho krále, který mi dal listinu s příkazem jet do jedné provincie, vybrat daně a vrátit se k němu. Nyní ti dám tu listinu a pojedeme spolu: ty – jako starší bratr a já – jako mladší. Vše, co nám dají si rozdělíme. Chce-li Bůh, dají nám celé jmění.“ Princ ocenil výhodu toho a vzal listinu. Odjeli spolu. Ujeli tak určitou vzdálenost, když tu znenadání se zvedl vír prachu. Den ztmavnul jako noc a ztratili se jeden druhému. Po hodině se ovzduší vyjasnilo, ale jezdec již prince nespátl. Udeřil se rukou výčitek do čela, řka: „Proč jsem se zbavil listiny?“ Poslyš nyní několik slov o princovi. Když ujel nějakou vzdálenost, dostal žízeň; když přijel k jedné studni, uvolnil šál, který mu sloužil za pás, aby vytáhl vodu ze studnice. Vtom náhle spadla listina do studny. Princ sestoupil do studnice, napil se vody, vytáhl listinu a rozložil ji, aby oschla. Užel pak, co na ní bylo napsáno: „Po příjezdu jezdce, tohoto zabijte, neboť zradil krále.“ Princ roztrhal listinu a hodil útržky do vody; děkoval Bohu a jel dále. Jel tak, až přijel k úpatí jednoho hradu. Dívá se a vidí, že na cimbuří hradu je zavěšeno mnoho useknutých hlav. Pln úžasu pokračoval princ v cestě, až konečně dorazil k jednomu domu, kde sestoupil s koněm a spatřil stařenu. Otázel se jí: „Matko! Nech mě strávit několik nocí v tvém domě, protože jsem cizinec!“ Stařena pustila prince do svého domu a otáčela se jako můra hbitě kolem jeho hlavy, jak ho obsluhovala. Než noc se přiblížila na dosah ruky. Mladík se zeptal stařeny: „Proč jsou tyto hlavy na cimbuří hradu?“ Stařena odvětila: „Dítě moje! Věď, že tento hrad náleží dceři králově. Dává každému, kdo přijde žádat o její ruku několik hádanek, které nemohou rozluštit. Pak jim utne hlavu, aby ji přivázala na cimbuří hradu. Tato mladá dívka je velmi nezávislá a má postavu jako slunce, ba snad ještě zářivější než slunce.“ Uslyšev takovou věc, princ řekl: „Matko moje! Je to pro mne dobrodružství: Buď budu zabít jako ostatní princové – nebo se zmocním tolik žádané perly!“ Stařena na to: „Synáčku! Zanech podobných záměrů: Tato kráska je velmi krutá a ty se s ní nebudeš moci měřit!“ Mladík pravil: „Matko moje! Půjdu zítra, Chce-li tomu Bůh, budu se s ní měřit. Jenom na mne nezapomeň ve svých zbožných modlitbách!“ Zkrátka, když nastal den, opakoval tisíc a jedno jméno boží, pevně se opásal pásem mužnosti, vyšel z domu a šel do paláce vezírova. Když ho byl pozdravil, vysvětlil mu svou záležitost. Vezír sedl hned do sedla a jel do dvora královského. Zpravil krále o tom, že přijel syn egyptského krále a přeje si svolení vejít ve „spor“ s mladou dívkou. Král pravil: „Přiveďte ho ke mně!“ Vezír šel hned vyhledat prince. Když princ dorazil do paláce, rozvázal jazyk chválením na krále a rozprostřel tolik perel výmluvnosti, že se výkřiky „Sláva! Sláva!“ ozývaly odevšad. Král k němu pocítil bezmeznou náklonnost. Dal ho usadit proti sobě na zlaté sedadlo a rozpřel s ním hovor. Noc se blížila na dosah ruky a princ se vrátil domů.

Leč král řekl vezírovi: „Kdyby jen ta nestyda chtěla souhlasit, hned bych jí provdal za toho mladíka; bez hádanek, poněvadž je mé srdce naplněno přátelstvím k tomuto mladíkovi.“ Vezír řekl: „Dovoliš-li, půjdu to říci tvé dceři a přinesu ti odpověď.“

Král odvětil: „Můj vezíre! Rci jí svým jménem, že její otec souhlasí!“

Vezír tedy vsedl na koně a vešel do dívčina domu; vysvětlil jí situaci.

Dívka odpověděla: „To nemá smyslu: Stanu se ženou toho, kdo dokáže odpovědět na mé otázky!“

Rybka a její dvojník

Ebráhím Golestán

Z perštiny přeložil Jiří Osvald

Muž se díval na rybky, které klidně visely za sklem. Za výlohou jim z kamenů postavili velkou nádrž, jejíž boční stěny se ztrácely v zadní části výlohy v pološeru. Stěna proti muži byla ze skla. V přítmi pasáže podobné jeskyni se táhly výlohy po obou stranách, ve všech byly nádržky a v nich rozmanité ryby různých barev. Každá nádrž byla osvětlována shora - lampy nebylo vidět, pouze nádrží procházelo světlo. Muž stál a mlčky hleděl na ryby ve studeném světle.

Rybky klidně visely za sklem, jako by to byli ptáci, kteří se bez pohybu křídél vznášejí ve vzduchu. Kdyby se občas nevznášela k hladině bublina, nikdo by neřekl, že jsou ve vodě. Bubliny a čas od času pomalý pohyb žeber. Muž zahlédl u zadní stěny nádrže dvě rybky, které se držely spolu.

Nebyly velké, měly hlavy k sobě a ocasy od sebe. Náhle se daly do pohybu a hlavami proti sobě začaly vyplouvat vzhůru, uprostřed cesty se obrátily, začaly klesat a zase zůstaly pohromadě. Jako by se chtěly políbit, ale vzdálily se, zavrtěly ocasy a zase se přiblížily k sobě.

Muž se posadil. Pomyslel si, že ještě nikdy neviděl takový soulad. Všechny ostatní ryby si plavou samy pro sebe vlastními cestami. V druhých nádržích, venku na světě, v lese, po ulicích vídal ryby, ptáky a lidi a nebe nebo hvězdy přicházejí a odcházejí, ale nikdy v takovém souladu. Na podzim listy neopadávají spolu, jarní osení nevyráží zároveň a hvězdy také nepomrkávají současně. A co déšť? Snad déšť. Snad provazce vody padají pospolu a možná také, že pára z moře se zvedá současně. Ale to on neviděl, nikdy to neviděl.

Ty dvě rybky, protože byly stále spolu, se sžily a přizpůsobily své pohyby jedna druhé. Bylo porozumění důsledkem toho, že pluly v souladu, nebo soulad způsobilo porozumění? Nebo to byli sourozenci? Má ryba sourozenec?

Nuž sice nic neslyšel, ale zamlouvala se mu představa, že ryby vydávají zvuky nebo je vnímají, takže si mohou sdělovat melodii souzvuku. Ale proč jenom tyhle dvě a ostatní ne?

Ty dvě ryby jsou určitě přátelé a tancem si zpřijemňují život ve stísněném akváriu. Ale jak dlouho budou spolu takhle Tančit? Kam až?

Přišla starší paní, která držela za ruku chlapečka, zastavili se před nádrží, aby se podívali na ryby, a zaclonili muži výhled, Zena ukazovala dítěti ryby prstem. Muž vstal a popošel k akváriu. Ryby byly krásné, pohybovaly se měkce a nenuceně, akvárium bylo příjemně osvětleno a ze všeho vycházel lehký klid. Zena nejprve ukazovala chlapečkovi ryby prstem, pak ho chtěla vysadit, aby lépe viděl, ale neměla dost síly. Muž uchopil chlapečka pod pažemi a zdvihl ho do výšky. Paní mu řekla: "Děkuju vám, pane."

Pak muž upozornil chlapečka: "Podívej se na ty dvě, jak plavou pěkně spolu."

Rybky nyní pluly bok po boku a vlnily ploutvičkami zároveň. Mdlé světlo zadní části akvária bylo jako snový opar časného rána a kameny vypadaly jako bubliny, čisté, hladké, jemné a lehké. Rybky se od sebe vzdálily, avšak zase připluly k sobě a dotkly se hlavami. Muž opakoval chlapečkovi: "Podívej se na ty dvě, jak plavou pěkně spolu."

Chlapeček na to řekl: "Nejsou dvě."

"Ty dvě! Ty dvě tam vzadu, podívej!" řekl muž a prstem se dotkl skleněné stěny výlohy. Na skle někdo vyryl nápis špendlíkem nebo hřebíkem.

Chlapeček na to řekl: "Nejsou dvě."

Muž stál na svém: "Ale jo, podívej tamty dvě, támhlety."

Chlapeček pokýval hlavou: "No právě ty. Nejsou dvě. Jedna je odraz ve skle."

Muž postavil chlapečka na zem a šel k jinému akváriu.

Z perštiny přeložil Jiří Osvald

Mravy vznešených

اخلاق اشراف

Obejdolláh Zákání

Obdivuhodná tisíciletá perská literatura neoplývá humorem ani satirou. Ty se častěji uchylovaly do lidové tvorby. Výrazného satirika a humoristu však přece jen má - je to Obejdolláh Zákání (1280? - 1371). Vystupuje v poezii s jménem Obejd, pochází ze Zákánu, vesnice u Kazvína v severním Íránu. Žil dlouho v Bagdádu a potom do smrti v Šírázu v téže době jako proslulý básník Háfez. Je pravděpodobné, že se oba básníci stýkali a dokonce, že Zákáního satirický tón ovlivnil Háfezovu tvorbu.

Obejdolláh Zákání byl jednak po celých šest set let a je dodnes, populární svou velkou básní *Múš va gorbe* - Myš a kočka (česky Světová literatura 1974), již pranýřoval ozbrojené šarvátky mezi mocipány. Má pak několik prozaických děl, v nichž, obecně řečeno, srovnává chování a mravy proklamované s těmi, které ve skutečnosti ve společnosti vládnou. *Ríšnáme* - Kniha o vousu je satira v rýmované próze proložené verši ve formě *monázere* - sporu, hádky mezi Ríšeddínem Abolmohásínem a básníkem. Kritika omezenců honosících se úctyhodnou bradou. K satirickým dílům patří *Ta'rifát* - Definice, zvaná také *Dah fasl* - Deset kapitol, obsahující lakonická hesla typu: Láska - začátek rozumu a nerozumu, nebo Básník - zloděj slov, či Mollův syn - prodáváč levných knih - apod. Satirické šlehy jsou cennými dokumenty pro poznání Íránu čtrnáctého století. Znamenitým dílem je také *Achláq-ol-ašráf* - Mravy vznešených z roku 1340, anekdotická vyprávění, podporující autorovy teze.

Jeden dervíš přišel na okraj zapadlé vsi, kde seděla skupina místních obyvatel. Obrátil se na ně se slovy:

"Žádám vás o almužnu, jinak - Bůh je mým svědkem - udělám totéž, co jsem udělal v sousední vesnici."

Vesničané se polekali a řekli si:

"To bude jistě nějaký čaroděj nebo dokonce světec, který by mohl těžce postihnout naši ves." A tak mu snesli hojně dary a zeptali se ho, co učinil v té předešlé vesnici. Odpověděl jim:

"Požádal jsem je o almužnu jako vás, ale nic mi nedali. A tak jsem se sebral a zašel do vaší vsi. Kdybyste mi také nic nedali, byl bych pokračoval v cestě do další vesnice."

Jeden velmi chudobný dervíš zašel za lékařem a stěžoval si, že ho trápí nemoc. Když se lékaře zeptal jaká vlastně je ta jeho choroba, ten mu odpověděl:

"Tvá nemoc je hlad!" Vzal dervíše k sobě domů, pohostil ho dobrým a tučným jídlem a masem.

Když se dervíš najedl dosyta, prohlásil:

"V našem útulku deset dalších trpí toutéž chorobou."

Jeden sedlák měl krávu a oslici s oslátkem. Oslice mu však zdechla. Přistavil oslátko ke krávi, avšak jiné mléko nebylo, a tak rodina zůstala o hladu. Nešťastný sedlák zabědoval:

"Dobrý Bože, vezmi si k sobě i to oslí mládě, ať se mohou najíst má žena a mé děti mléka od krávy."

Den nato přišel do stáje a z hrůzou viděl, že na zemi leží zdechlá kráva.

"Můj Bože, řekl jsem přeci oslátko. Copak nerozeznáš krávu od osla?"

V oněch dobách, kdy vládl v Hamadánu zlý panovník Aláoddoule, Abúalí Síná (Avicenna) uprchl z jeho dosahu do Bagdádu. Jednou když procházel městem a dostal se na nábreží řeky Šatt. Tam spatřil člověka, který kolem sebe shromáždil skupinu lidí a nabízel jim své léky a léčení. Abúalí Síná tomu nějakou dobu přihlížel. Tu spatřil, že k muži přistoupila žena s lahvičkou moče.

Muž si prohlédl obsah lahvičky a prohlásil:

"Ten nemocný je Žid, neníliž pravda?" Žena přisvědčila.

Prohlížel sklenku dál a pokračoval:

"A ty jsi jeho služka!" Žena opět souhlasila. Po další prohlídce opět prohlásil:

"Ten nemocný žije ve východní části města."

"Ano," odpověděla žena.

"Ten člověk včera večeřel mást." Žena opět přisvědčila.

Lidé kolem byli ohromeni mužovou schopností a neméně udiven byl i sám mistr Abú Alí Síná. Po nějaké době, když se muž trochu volnil, přistoupil Abú Alí k němu s otázkou:

"Jak jsi to všechno poznal?" Muž odpověděl:

"Drahý mistře, ta žena, která přinesla tu lahvičku s močí, měla na rukách prach, pochopil jsem, že je Židovka. Z toho, že měla na sobě obnošené šaty, bylo patrné, že je služka. A jelikož Židé neslouží u muslimů, bylo zřejmé, že i její pán je Žid. Podle skvrny po mástu na jejím chalátu jsem poznal, že se v tom domě jedl mást a že bezpochyby dali také nemocnému. A jelikož Židé žijí převážně ve východní části města mohl jsem udat i místo, kde pacient žije."

Abú Alí s uznáním řekl:

"Dobrá, to jsi mi vysvětlil, ale jak jsi poznal, kdo jsem já?"

"Ve městě se proslýchá, že Abú Alí odešel od Aláoddoula z Hamadánu. Pochopil jsem, že se odebere do Bagdádu a že nikoho jiného nezaujme má schopnost úsudku víc než jeho."

Jednomu nemocnému člověku předepsali jako lék sedmiletý ocet. Obrátil se na svého přítele, aby mu pomohl. Přítel řekl:

"Ten ocet mám, ale nedám ti ho."

"Pročpak," zeptal se nemocný člověk.

Přítel to vysvětlil:

"Kdybych rozdával ten ocet, tak už by v prvním roce bylo po něm a nikdy bych nedosáhl, aby byl sedmiletý."

Básník Chádže Šamseddín poslal pahlavána Aváze do Lorestánu a požádal ho, aby mu přivezl pár honicích psů. Pahlaván však v Lorestánu zapomněl na pánův příkaz a na ty psy si vzpoměl až při návratu do Tabrízu. Sebral několik potulných psů z bázaru a ty pak přivedl Chádžovi. Ten se však ohradil:

"Přeci jsem tě žádal, abys přivedl dobré honicí psy!"

"A jací jsou to ti honicí psi?," ptal se Aváz.

Chádže mu vysvětloval:

"Honicí psi mají přece dlouhé uši, tenký ocas a jsou velmi štíhlí!"

Aváz na to odpověděl:

"Jak je to s tím ocasem a s ušima nevím. Ale pokud jde o štíhlost, mohu tě pane ujistit, že v tvém domě budou psi za pár týdnů tak hubení, že projdou kruhem prstenu!"

Jeden Kazvínec přišel k lékaři a stěžoval si:

"Bolí mě vousy."

Lékař se ho zeptal:

"A co jsi dnes jedl?"

Kazvínec odpověděl, že jedl chleba s ledem.

Lékař řekl:

"To tedy nepatříš do tohoto světa. Lidská není ani tvá nemoc ani tvá strava."

Někdo se zeptal učence Azizeddína, zda je studenější led ze Soltánije nebo led z Abharu.

Azizeddín na to odpověděl:

"Tvá otázka je studenější než oba ty ledy."

Obsah Bústánu v r.2005

Ročník 8, Číslo 1 (27), 2005

- 2 - Jan Marek, *Za dr. Jiřím Bečkou (nekrolog)*
- 3 - V. Kubičková, *Mossammát*
- 5 - Dr. Jiří Bečka
- 7 - J. Bečka, *Další zprávy pražských novin o Persii ze začátku 19. století*
- 7 - R. Mirchi, *Švejk už také doputoval do Íránu*
- 8 - Šamseddín Mohammad Háfez, *Z dívánu*. Přel. V. Kubičková
- 9 - J. Bečka, *Manúčehrí*. Zdroj: výtah z knihy J. Rypky a kol.
- 10 - R. Mirchi, *Buchárá*. Zdroj
- 11 - Miroslav Holub, *báseň ze sbírky*(persky)
- 12 - Dr. Esmail Shafagh, *Humánní posláni perské literatury* (persky)
- 14 - R. Mirchi, *Febiofest 2005*
- 16 - J. Bečka, *Abú Ali ibn Síná in Czech Science and Literature*
- 17 - J. Bečka, *Středověká věda Peršanů v Čechách*
- 18 - J. Bečka, *Peršani ve středověké vědě*
- 21 - R. Mirchi, *Londýn se chystá vzdát hold Kiarostamimu*
- 22 - R. Mirchi, *Ramsarská úmluva bude mít 35 let*
- 24 - L. Parsi, *Přehled tvorby devíti významných iránských malířů (I - Sádeqi Ali Akbar)*, BBC

Ročník 8, Číslo 2 (28), 2005

- 26 - M. Vinkelhoferová, *Všude jsou dobří a špatní lidé a ...* Rozhovor s dr. Jiřím Bečkou
- 29 - M. Ebadián, *Literární historie v Íránu*. (persky)
- 31 - R. Mirchi, *Attár - Ptačí sněm versus Simurg*. Zdroj: www.ceskyrozhlas
- 32 - Redakce B., *Výstava The World of Ancient Persia*. Zdroj: www.britishmuseum
- 33 - Redakce B., *Měl Saltman (slavný muž) doprovod? Rozhovor s Dr. R. Mirchi*
- 35 - V. Francev, *První exportní úspěch ČKD*
- 37 - Said Sharokh, *Ahoj, strýčku z ciziny*. Přel. M. Vinkelhoferová
- 39 - Ch. Higgins, *Bacon triptych emerges from Tehran storeroom*. Zdroj: The Guardian; BBC
- 40 - L. Parsi, *Přehled tvorby devíti významných iránských malířů (II - Júsh Ganji Pari)*. Zdroj: BBC
- 41 - R. Mirchi, *Světové festivaly loutkářského umění*.
- 42 - J. Bečka, *Íránista a knihovnik Miloš Borecký*.
- 44 - Džaláleddín Rúmí, *Z mystických gazelů*. Přel. M. Borecký
- 44 - J. Bečka, *Bibliografie M. Boreckého*.
- 45 - Redakce B., *Úspěch iránské kinematografie na Zlinfestu 2005*.
- 46 - Redakce B., *40. MFF KV 2005, Bude iránská kinematografie úspěšná také v Karlových Varech?*
- 47 - S. Sůva, *Z iránského zápisníku architekta*.

Ročník 8, Číslo 2 (28), 2005

- 50 - R. Mirchi, *Svět perské kultury neb Zapomenutá kultura*. (persky) Zdroj: www.britishmuseum
- 51 - W. Januszczak, *Behind the Iran curtain (Za iránskou oponou)*. (anglicky)
- 53 - R. Mirchi, *Objevení perské bohyně Anáhít v Čechách, aneb roztomilý omyl*.
- 54 - M. J. Kheradmand, *Jak se zvířata stala divoká*. Zdroj: Kelk magazine, přel. V. Vojtišková
- 55 - O. Klíma, *Dareios Veliký - nejmočnější král staré Persie*.
- 57 - *Iran's peaceful Policy and Activities*. (anglicky)
- 58 - V. Francev, *První exportní úspěch ČKD - Praga AH-IV. (II. část)*
- 59 - Redakce B., *Galbanum - vzácná perská rostlina*.
- 62 - Redakce B., *Podobenství*
- 63 - L. Parsi, *Přehled tvorby devíti významných iránských malířů (V - Kalantari Parviz)*. Zdroj: BBC
- 64 - Redakce B., *Náš pan Dr. Bečka*.
- 65 - R. Mirchi, *Já bratr Oldřich, Čech, z Furlánska*.
- 67 - Redakce B., *Co přinesli Peršané světu: I. Perský větrný mlýn*.
- 68 - Redakce B., *Proč stojí za to navštívit Teherán?*
- 70 - S. Sůva, *O starém iránském domu*.

Ročník 8, Číslo 2 (28), 2005

- 73 - R. Mirchi, *Svět perské kultury neb Zapomenutá kultura*. Zdroj: The British Museum
- 76 - Redakce B., *Myrha — voňavý poklad Peršanů*.
- 79 - Redakce B., *Co přinesli Peršané světu: II. Perský poštovní servis*.
- 81 - E. Shafagh, *The Horse In The Persian Literature*. (anglicky)
- 83 - V. Kubičková, *Abbás Veliký - perský imperátor*.
- 85 - Redakce B., *Podobenství*.
- 86 - O. Klíma, *Zarathruštrovská etika*.
- 87 - L. Parsi, *Přehled tvorby devíti významných iránských malířů (III—Zabihi Hasan Ali)*. Zdroj: BBC
- 88 - Z. Denk, *Papouškova vyprávění*
- 92 - E. Golestán, *Rybka a její dvojník*. Přel. J. Osvald
- 93 - O. Zákání, *Mravy vznešených*.
- 95 - Obsah Bústánu v r.2005

BÚSTÁN

Oficiální čtvrtletník Česko - íránské společnosti

Ročník 8

Číslo 4 (30), 2005

Vydává :

PARDIS Praha

P. O. Box 55,

160 00 Praha 6

tel: 606 412 605

www.pardis.cz

**Určeno pro potřebu členů
Česko - íránské společnosti
a přátel perské kultury**

Povoleno Ministerstvem kultury MK ČR E 15970

Distribuci zajišťuje Česká pošta, s.p., Postservis, Praha 9

Vychází jako čtvrtletník v počtu 300 výtisků (zdarma)

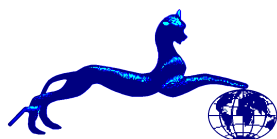
Redakce: R. Mirchi

Technická úprava: E. Schlesingerová

Tisk:

Tigis Majakovského 425/32
400 02 Ústí nad Labem

Datum uzávěrky tohoto čísla - 19. 12. 2005

PARDIS پردیس

1996 * 2006

NAKLADATELSTVÍ PARDIS
vydavatel perské literatury
SLAVÍ 10. NAROZENINY

www.pardis.cz

JSEM SICE MALÝ, ALE MÁM HODNĚ KNIH

info@pardis.cz
P.O.Box 55, Praha 6
tél: 602 412 605

Chceš-li porozumět duši Íránců, mluv persky.

ČESKO-ÍRÁNSKÁ SPOLEČNOST A REDAKCE
BÚSTÁNU VÁM DO NOVÉHO ROKU 2006 PŘEJE
PEVNÉ ZDRAVÍ, MNOHO ÚSPĚCHŮ A HODNĚ
ŠŤASTNÝCH DNŮ

Čtvrtletník BÚSTÁN vydává nakladatelství PARDIS Praha
Vydavatel perské literatury